

Natuurtoets vier uitbreidingslocaties te Wekerom

31 oktober 2007

Natuurtoets vier uitbreidingslocaties te Wekerom

Toetsing uitbreiding Wekerom aan natuurbeschermingswetgeving

Verantwoording

Titel	Natuurtoets vier uitbreidingslocaties te Wekerom
Opdrachtgever	Gemeente Ede
Projectleider	Friso Koop
Auteur(s)	Friso Koop
Projectnummer	4539699
Aantal pagina's	38 (exclusief bijlagen)
Datum	31 oktober 2007
Handtekening	

Colofon

Tauw bv
afdeling Water, Ruimte & Riolering
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Kenmerk R001-4539699FKO-mfv-V02-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
2 Huidige natuurwaarden	11
2.1 Onderzoeksmethode	11
2.2 Beschrijving locaties.....	11
2.3 Beschermde soorten	13
2.3.1 Flora	14
2.3.2 Vogels	14
2.3.3 Vleermuizen	16
2.3.4 Overige zoogdieren	17
2.3.5 Insecten.....	18
2.3.6 Amfibieën, reptielen en vissen	18
2.3.7 Samenvatting beschermde soorten.....	20
2.4 Beschermde natuurgebieden	21
2.4.1 Provinciale Ecologische Hoofdstructuur.....	21
2.4.2 Natura 2000-gebied 'Veluwe'	23
3 Effectbeschrijving	25
3.1 Beschrijving voornemens	25
3.1.1 Locatie 1 en locatie 3 (woningbouwlocaties).....	25
3.1.2 Locatie 2 (industrieterrein).....	26
3.1.3 Locatie 4 (nieuwe begraafplaats)	26
3.2 Effecten op beschermde soorten	27
3.2.1 Vogels	27
3.2.2 Vleermuizen	28
3.2.3 Overige zoogdieren	29
3.2.4 Vissen.....	29
3.3 Effecten op beschermde natuurgebieden	30
3.3.1 PEHS.....	30
3.3.2 Natura 2000-gebied 'Veluwe'	30
4 Conclusies en aanbevelingen	33
4.1 Conclusies en aanbevelingen	33
4.2 Nadere onderzoeken	34

5	Literatuur.....	37
----------	------------------------	-----------

Bijlage(n)

1. Ligging beschermde natuurgebieden
2. Natuurbeschermingswetgeving
3. Fauna
4. Kernopgaven & instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied 'Veluwe' (bron: www.minlnv.nl)

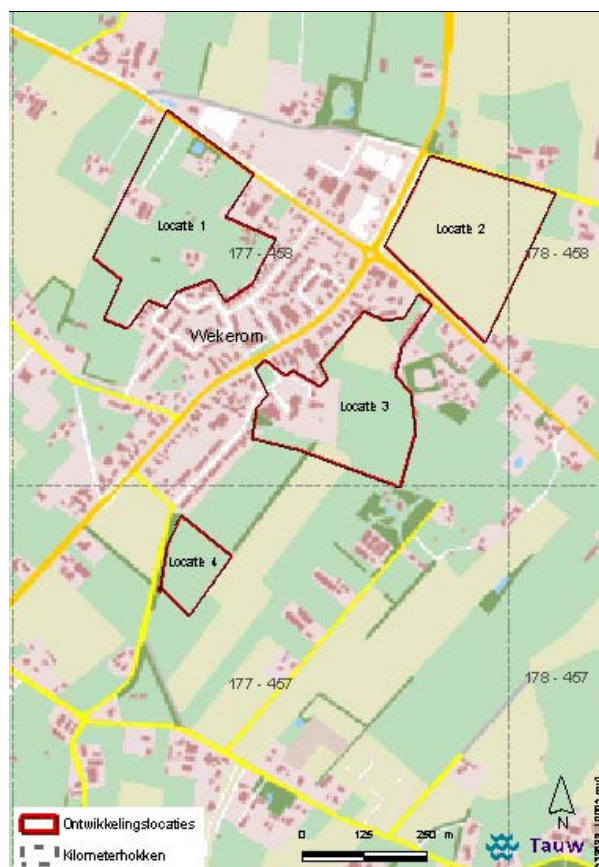
1 Inleiding

De gemeente Ede heeft het voornemen tot uitbreiding van de kern Wekerom. Het voornemen heeft betrekking op de volgende locaties:

1. Een woningbouwlocatie aan de noordwestzijde van Wekerom (circa 8,7 ha)
2. Een te ontwikkelen industrieterrein aan de noordoostzijde van Wekerom (circa 7,1 ha)
3. Een woningbouwlocatie (tevens herstructurering) aan de oostzijde van de kern (circa 7,2 ha)
4. Een nieuwe begraafplaats aan de zuidzijde van de kern (circa 1,6 ha)

In totaal heeft het voornemen betrekking op circa 24,6 ha (grotendeels) landelijk gebied.

De ligging van de vier locaties is weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 1.1 Ligging uitbreidingslocaties Wekerom

De gemeente Ede heeft Tauw opdracht gegeven voor het uitvoeren van een Natuurtoets voor de vier locaties. In de Natuurtoets wordt beschreven welke consequenties de natuurbeschermingswetgeving heeft voor de voorgenomen ontwikkelingen. De resultaten van de Natuurtoets zijn beschreven in deze rapportage.

De volgende wetten zijn in het kader van de natuurbeschermingswetgeving voor de voorgenomen ontwikkelingen van toepassing:

1. Flora- en faunawet (bescherming van planten- en diersoorten)
2. Natuurbeschermingswet 1998 (bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten)
3. Wet op de Ruimtelijke Ordening (bescherming van de door G.S. vastgestelde en in het Streekplan vermelde Provinciale Ecologische Hoofdstructuur)

In bijlage 1 is een kaart opgenomen met de ligging van de beschermde natuurgebieden (Provinciale Ecologische Hoofdstructuur van Gelderland en Natura 2000-gebieden). Ten zuiden van de kern Wekerom ligt het Wekeromsche Zand; dit gebied valt binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied 'Veluwe'. De afstand tot het Natura 2000-gebied 'Veluwe' bedraagt circa 700 m ten opzichte van de dichtstbijzijnde ontwikkelingslocatie (de nieuwe begraafplaats). Het Wekeromsche Zand valt tevens binnen de begrenzing van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) van Gelderland. Omdat de ontwikkelingslocaties nabij een beschermd natuurgebied (PEHS/Natura 2000) liggen én op voorhand niet kan worden uitgesloten dat de locaties daarmee een relatie hebben, zijn voor wat betreft de natuurbeschermingswetgeving niet alleen de Flora- en faunawet (bescherming van planten- en diersoorten) maar ook de Natuurbeschermingswet 1998 en de Wet op de ruimtelijke Ordening van toepassing. De toetsing zal zich daarom niet beperken tot alleen de Flora- en faunawet (soortbescherming) maar tevens aandacht besteden aan gebiedsbescherming.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de actuele natuurwaarden (beschermde soorten én beschermde natuurgebieden) ter plaatse van en/of nabij de vier locaties. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de mogelijke effecten van de voorgenomen ontwikkelingen op de in hoofdstuk 2 beschreven natuurwaarden beschreven. In hoofdstuk 4 staan de conclusies en aanbevelingen (bijvoorbeeld het aanbevelen tot nader onderzoek naar bepaalde soorten/soortgroepen).

De voor de voorgenomen ontwikkelingen relevante natuurbeschermingswetgeving (Flora- en faunawet, Wet op de Ruimtelijke Ordening en Natuurbeschermingswet 1998) is beschreven in bijlage 2.

2 Huidige natuurwaarden

2.1 Onderzoeksmethode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde dier- en/of plantensoorten is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket (www.Natuurloket.nl)
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen
- Verspreidingsgegevens van amfibieën en reptielen (www.ravon.nl)
- Gegevens van de gemeente Ede
- Een oriënterend veldbezoek ter plaatse van de vier locaties op 14 september 2007

Het oriënterende veldbezoek is erop gericht te controleren in hoeverre soorten, waarvan op basis van literatuurgegevens wordt aangenomen dat deze aanwezig kunnen zijn, daadwerkelijk in het plangebied voorkomen of in hoeverre het plangebied voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

2.2 Beschrijving locaties

Locatie 1: woningbouwlocatie aan de noordwestzijde van Wekerom

De locatie heeft een oppervlakte van circa 8,7 ha en bestaat in de huidige situatie uit kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. Er zijn drie woon-/boerenerven (woonhuis met enkele stallen/schuren) aanwezig, waarvan de meest zuidelijke inmiddels niet meer bewoond is. De weilanden worden veelal van elkaar gescheiden door houtwallen en/of bomenlanen. De meeste voorkomende boomsoorten zijn zomereiken, zwarte elzen en wilgen. In het midden van de locatie loopt een beekje (Willinkhuizerbeek). Voorts zijn aan oppervlaktewater enkele kleine slootjes aanwezig.

Figuur 2.1 Impressie locatie 1

Locatie 2: industrieterrein aan de noordoostzijde van Wekerom

De locatie heeft een oppervlakte van circa 7,1 ha en bestaat in de huidige situatie uit een agrarisch perceel, waar ten tijde van het veldbezoek maïs op werd verbouwd. Langs de randen staan bomen en zijn perceelssloten aanwezig met daarin ruigtekruiden.

Figuur 2.2 Impressie locatie 2

Locatie 3: woningbouwlocatie (tevens herstructurering) aan de oostzijde van de kern

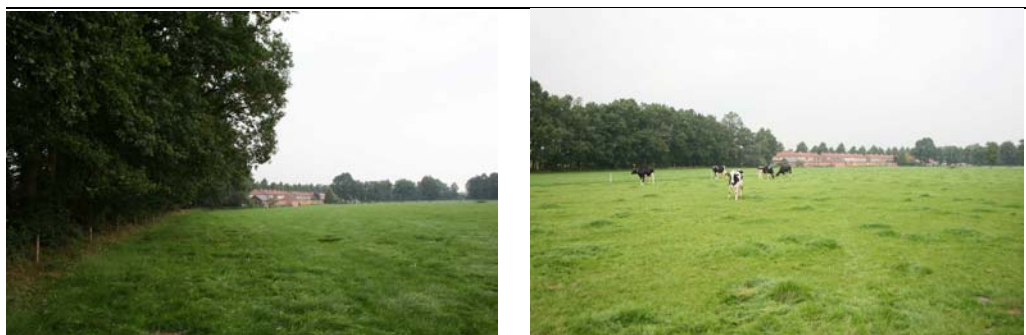
De locatie heeft een oppervlakte van circa 7,2 ha en bestaat in de huidige situatie uit kleinschalig agrarisch cultuurlandschap (weilandjes met houtwallen bestaande uit wilgen, zomereiken, zwarte elzen etc.). In het zuidwesten van de locatie staat een schoolgebouw. Tevens is er aan de westzijde een woonhuis met (grote) tuin aanwezig. Langs de zuidgrens van de locatie loopt een beekje (Groote Valksche Beek). Langs deze beek staan bomen (met name zomereiken).

Figuur 2.3 Impressie locatie 3 (rechts de Groote Valksche Beek)

Locatie 4: nieuwe begraafplaats aan de zuidzijde van de kern

De locatie heeft een oppervlakte van circa 1,6 ha en bestaat in de huidige situatie uit weiland. Langs de westgrens is een bomenrij (met name zomereiken) aanwezig. Er staan geen gebouwen op de locatie en er is geen oppervlaktewater van enige betekenis aanwezig.

Figuur 2.4 Impressie locatie 4

2.3 Beschermde soorten

In figuur 1 zijn de kilometerhokken weergegeven. De locaties 1, 2 en 3 liggen in kilometerhok 177-458 (locatie 2 ligt voor een klein deel nog in 178-458). Locatie 4 ligt in kilometerhok 177-457, waarin ook een deel van Natura 2000-gebied 'Veluwe' ligt.

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. Voor de mogelijkheid van het verlenen van de ontheffing, wordt sinds 23 februari 2005 in de Flora- en faunawet onderscheid gemaakt tussen drie categorieën beschermde soorten:

1. De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling (tabel 1-soorten)
2. Extra beschermde soorten ('tabel 3-soorten'): de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van de zwaardere categorieën van de Rode lijsten (deze zijn inmiddels alle gepubliceerd in de Staatscourant)
3. Een tussencategorie, de resterende beschermde soorten (tabel 2-soorten). Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen moet voor deze soorten een ontheffing worden gevraagd

Voor een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 2.

In de paragrafen 2.3.1 tot en met 2.3.6 is beschreven welke beschermde soorten zijn te verwachten ter plaatse van de locaties.

2.3.1 Flora

Ruim 100 plantensoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet. Uit de gegevens van de website van het Natuurloket (www.Natuurloket.nl) blijkt dat kilometerhok 177-458 goed is onderzocht op het voorkomen van vaatplanten (1991-2006). Beschermden soorten zijn niet aangetroffen. De kilometerhokken 177-457 en 178-458 zijn matig onderzocht. Beschermden soorten zijn hier evenmin aangetroffen.

Tijdens het oriënterend veldbezoek op 14 september 2007 zijn op geen van de vier locaties beschermden plantensoorten waargenomen. De vier locaties worden gekenmerkt door (intensief) agrarische gebruik. Tijdens het veldbezoek zijn alleen (zeer) algemeen voorkomende, niet beschermden plantensoorten aangetroffen als Grote brandnetel, Duizendblad, Gekroesde melkdistel, Akkerdistel, Zwart tandzaad, Gewone berenklauw, Braam, Zilverschoon, Smalle weegbree, Gewone rolklaver, Rode klaver, Boerenwormkruid, Canadese fijnstraal, Koninginnekruid, Echte kamille, Wolfspoot, Riet, Lisdodde en Ridderzuring. Geschikte groeiplaatsen voor minder algemene, beschermden tabel 2-soorten of tabel 3-soorten zijn niet aangetroffen.

Tabel 2-soorten of tabel 3-soorten worden gelet bovenstaande informatie niet verwacht ter plaatse van de vier locaties. Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstellingsregeling voor ruimtelijke ontwikkelingen; hiervoor hoeft dus geen ontheffing te worden aangevraagd.

2.3.2 Vogels

Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Daarnaast worden vaste verblijfplaatsen van vogels beschermd zowel tijdens als buiten het broedseizoen. Vaste verblijfplaatsen van vogels zijn bijvoorbeeld nestlocaties van uilen, jaarlijks gebruikte horsten van roofvogels en spechtenholen (zie verder bijlage 2, toelichting Flora- en faunawet). Niet elke vogel broedt in de meimaand. Sommige vogelsoorten, zoals de blauwe reiger en de bosuil, beginnen al in februari te broeden en bepaalde (zang) vogels broeden nog in augustus. De meeste vogels in dorpen, steden en bossen broeden echter ongeveer tussen 15 maart en 15 juli. Moerasvogels en andere watervogels broeden meestal tussen 1 april en 15 augustus. Op het moment dat beschermden inheemse broedvogels bezig zijn met hun broedproces, mogen er geen versturende werkzaamheden of activiteiten plaatsvinden, dus ongeacht de periode van het jaar.

Volgens gegevens van het Natuurloket zijn broedvogels in kilometerhok 177-458 goed onderzocht. Er zijn vier Rode Lijst-soorten aangetroffen. Gelet op het biotoop (kleinschalig agrarisch cultuurlandschap) is het goed mogelijk dat Rode Lijst-soorten Steenuil en Kerkuil voorkomen rondom Wekerom. Deze soorten broeden vaak in schuren (dikwijls in nestkasten) op boerenerven. Tijdens het oriënterend veldbezoek is bij meerdere inwoners navraag gedaan over

het voorkomen van uilensoorten in de omgeving. Bewoners wisten te melden dat ter plaatse van locatie 1 en 3 steenuilen voorkwamen. De locaties welke zij aanwezen (grove indicatie van nestlocatie) zijn aangegeven op de kaart in bijlage 3. Volgens gegevens uit 2004 van de Gemeente Ede zijn in de omgeving van de locaties twee nestlocaties van de Steenuil bekend (zie bijlage 3).

De Werkgroep steenuilen (Gelderse Vallei-Midden) heeft geen informatie over nestlocaties van steenuilen binnen de vier locaties (mondelinge mededeling de heer. A. Bax). Opgemerkt wordt dat de vier locaties ook niet specifiek zijn onderzocht op het voorkomen van nestlocaties van de Steenuil (mondelinge mededeling. De heer. A. Bax). Bij de Kerkuilenwerkgroep Veluwe is navraag gedaan over het voorkomen van nestlocaties van de Kerkuil binnen de vier locaties. Volgens de heer J. Snoijink zijn er geen nestlocaties van kerkuilen aanwezig binnen de vier locaties. De dichtstbijzijnde nestlocatie van een Kerkuil bevindt zich aan de Vijfsprongweg 14, op ruime afstand van de uitbreidingslocaties. Nestlocaties (vaste verblijfplaatsen) van andere uilensoorten (Bosuil en Ransuil) of roofvogels worden niet verwacht ter plaatse van de locaties. Op de toekomstige begraafplaats (locatie 4) is tijdens het veldbezoek wel een foeragerende Buizerd waargenomen. Horsten van de Buizerd zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek en worden wegens het ontbreken van hiervoor geschikte locaties (wat grotere bossen met voldoende rust) niet verwacht ter plaatse van de vier locaties.

Naast vaste verblijfplaatsen van de Steenuil kunnen spechtenholen aanwezig zijn. Spechten zijn weliswaar niet waargenomen tijdens het veldbezoek, maar het broedseizoen – de periode waarin vogels zich het meest laten zien en horen – was ook al voorbij. Spechtensoorten welke bijvoorbeeld kunnen voorkomen zijn Grote bonte specht en Groene specht (Rode Lijst-soort).

De Willinkhuizerbeek (locatie 1) en de Groote Valksche Beek (locatie 3) kunnen onderdeel uitmaken van foerageergebied van de IJsvogel. Voorts kunnen nestlocaties aanwezig zijn van de Rode Lijst-soorten Boerenwaluw, Huiswaluw (beide mogelijk in locatie 1), Huismus en Ringmus (beide mogelijk in de locaties 1 en 3). Nestlocaties van de IJsvogel, Boerenwaluw, Huiswaluw, Huismus en Ringmus worden niet aangeduid als vaste verblijfplaats. Tot slot kunnen ter plaatse van de vier locaties diverse algemeen voorkomende broedvogels worden verwacht.

Geconcludeerd wordt dat vaste verblijfplaatsen kunnen voorkomen van:

- Steenuil op locaties 1 en 3
- Spechten op alle vier de locaties. Ter plaatse van locatie 2 alleen in de singel langs de noordzijde (Laarweg) en ter plaatse van locatie 4 alleen in de singel langs de westzijde (Wekeromsebuurtweg)

Omdat de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van deze soorten op basis van de beschikbare informatie niet met zekerheid is vast te stellen, wordt aanbevolen om nader onderzoek te doen naar de mogelijke aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van deze soorten.

2.3.3 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten worden strikt beschermd door de Flora- en faunawet (opgenomen in tabel 3 van de Ffwet, bijlage IV Habitatrichtlijn). Zoogdieren zijn volgens gegevens van Natuurloket matig onderzocht in kilometerhok 177-458 (zes tabel 1-soorten en geen tabel 2/3-soorten aangetroffen) en niet onderzocht in de kilometerhokken 177-457 en 178-458.

Uit de 'Atlas van de Nederlandse vleermuizen' [Limpens et al., 1997, detailniveau 5x5 km] blijkt dat in de ruime omgeving van het plangebied de volgende soorten vleermuizen kunnen voorkomen:

- Gewone baardvleermuis
- Franjestaart (Rode Lijst)
- Watervleermuis
- Meervleermuis
- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Rosse vleermuis
- Laatvlieger
- Gewone grootoorvleermuis

De Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger zijn van deze soorten die meest aangetroffen soorten in Nederland. Deze soorten komen waarschijnlijk ook in Wekerom voor. Soorten als Watervleermuis en Meervleermuis worden wegens het ontbreken van hiervoor geschikte biotopen niet verwacht ter plaatse van de vier locaties.

Ter plaatse van de gebouwen in locatie 1 en 3 kunnen verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aanwezig zijn (bijvoorbeeld in spouwmuren en op zolders). Tevens is in de zuidwest-zijde van locatie 1 (zie bijlage 3) een groepje oude zomereiken met holten en spleten aanwezig. Hierin kunnen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen aanwezig zijn.

Alle vier de locaties kunnen onderdeel zijn van foerageergebied van vleermuizen als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Daarnaast kunnen ter plaatse van landschappelijke elementen zoals singels, bomenrijen en houtwallen vliegroutes aanwezig zijn van vleermuizen.

In welke mate en op welke wijze vleermuizen gebruik van de vier locaties, is niet bekend. Evenmin is bekend welke soorten vleermuizen daadwerkelijk voorkomen ter plaatse van de locaties. Het gebruik van de locaties door vleermuizen moet uit nader veldonderzoek blijken. Een en ander wordt verder toegelicht in hoofdstuk drie, de effectbeschrijving.

2.3.4 Overige zoogdieren

Vrijwel alle inheemse zoogdiersoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet.

Op basis van gegevens uit de 'Atlas van Nederlandse zoogdieren' [Broekhuizen et al., 1992, detailniveau 5x5 km] wordt verwacht dat de volgende beschermde soorten kunnen voorkomen in de (ruime) omgeving van Wekerom:

- Egel, Gewone bosspitsmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Dwergspitsmuis, Huisspitsmuis, Mol, Vos, Hermelijn, Wezel, Bunzing, Ree, Rosse woelmuis, Woelrat, Aardmuis, Veldmuis, Dwergmuis, Bosmuis, Haas en Konijn (allen tabel 1)
- Eekhoorn (tabel 2)
- Boommarter en Das (tabel 3)

Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstellingsregeling voor ruimtelijke ontwikkelingen; hiervoor hoeft dus geen ontheffing te worden aangevraagd.

Een bewoner van het huis in zuidwest-zijde van locatie 3 (zie bijlage 3) meldde dat ze regelmatig eekhoorns in haar tuin had. Vaste verblijfplaatsen van eekhoorns zijn niet aangetroffen. Verwacht wordt dat de betreffende tuin onderdeel uitmaakt van foerageergebied van eekhoorns. Ook elders in locatie 3 kunnen eekhoorns voorkomen in singels, bomenrijen en houtwallen. De functie van de overige locaties voor de Eekhoorn wordt als (zeer) gering verwacht wegens het ontbreken van voldoende groene elementen.

De Das en de Boommarter komen voor in de omgeving van Wekerom. Deze soorten kunnen worden verwacht op de Veluwe ten zuiden van Wekerom. Vaste verblijfplaatsen van boommarters (holen in bomen) en dassen (burchten) worden gezien het ontbreken van hiervoor geschikte locaties (oude bomenlanen voor boommarters, struweel en bosschage in hellend gebied met voldoende rust voor dassen) niet verwacht ter plaatse van de vier locaties. Volgens gegevens van de gemeente Ede is in Natura 2000-gebied 'Veluwe' een dassenburcht aanwezig op circa 800 m ten zuiden van locatie 4 (zie bijlage 3). De burcht bestaat uit vier holen. Niet bekend is of het een hoofdburcht (nagenoeg permanent bewoonde burcht waarin ook de jongen worden grootgebracht) of een bijburcht (periodiek bewoonde burcht) betreft en of de burcht nog actief wordt gebruikt. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van de Das (bijvoorbeeld door de vondst van latrines, prentafdrukken of dassenwissels) op één van de vier locaties zijn niet gevonden. Verwacht wordt dat de locaties onderdeel kunnen uitmaken van foerageergebied van dassen, maar dat de locaties niet van essentieel belang zijn voor de soort.

Van de Boommarter wordt, gezien het ontbreken van geschikt leefgebied ter plaatse van de vier locaties voor deze soort, verwacht dat deze de locaties hooguit incidenteel gebruikt.

Soorten als Wild zwijn en Edelhert (tabel 2-soorten) komen doorgaans alleen voor binnen de afrasteringen van de Veluwe en worden niet verwacht ter plaatse van de vier locaties.

2.3.5 Insecten

Een aantal insectensoorten (dagvlinders, libellen en overige ongewervelden) wordt beschermd door de Flora- en faunawet. Het betreft enkele aan specifieke biotopen gebonden soorten.

Dagvlinders zijn volgens gegevens van het Natuurloket redelijk onderzocht in de kilometerhokken 177-457 en 178-458 en goed onderzocht in kilometerhok 177-458. Beschermden dagvlinders of dagvlinders van de Rode Lijst zijn niet aangetroffen. Libellen zijn redelijk onderzocht in de kilometerhokken 177-457 en 177-458 en niet onderzocht in kilometerhok 178-458. Beschermden libellen of libellen van de Rode Lijst zijn niet aangetroffen. Overige ongewervelden zijn in de drie kilometerhokken niet onderzocht volgens gegevens van het Natuurloket.

Specifieke biotopen voor bijzondere beschermde dagvlinders (bijvoorbeeld schrale hooilanden of structuurrijke heiden) en specifieke biotopen voor bijzondere beschermde libellen (bijvoorbeeld matige voedselarme wateren, veenplassen of verlandingszones van laagveenmoerassen of van hoogveen- en heidevennen) ontbreken ter plaatse van de vier locaties, waardoor het voorkomen van populaties van beschermde dagvlinders en libellen ter plaatse van de vier locaties onwaarschijnlijk is. Beschermden overige ongewervelden (mieren, slakken, et cetera) worden wegens het ontbreken van hiervoor geschikte biotopen evenmin verwacht ter plaatse van de vier locaties.

2.3.6 Amfibieën, reptielen en vissen

Alle inheemse amfibieën- en reptielensoorten en enkele vissoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet. Uit gegevens van het Natuurloket blijkt dat amfibieën, reptielen en vissen niet onderzocht zijn in de drie kilometerhokken waarin de locaties liggen.

In de ruime omgeving van de locaties kunnen volgens gegevens van Ravon (www.ravon.nl) de volgende soorten amfibieën en reptielen voorkomen:

1. Tabel 1-soorten: Gewone pad, Bastaardkikker, Bruine kikker en Kleine watersalamander
2. Tabel 2-soorten: Levendbarende hagedis
3. Tabel 3-soorten: Rugstreeppad, Heikikker, Hazelworm, Zandhagedis en Adder

Ter plaatse van de vier locaties zijn geen poeltjes en/of vijvers aanwezig welke een voortplantingsbiotoop zouden kunnen vormen voor tabel 3-soorten amfibieën. Het enige oppervlaktewater bestaat uit beekjes (aanwezig in locatie 1 en locatie 3) en perceelsslootjes.

Populaties van de tabel 3-soorten Rugstreeppad, Heikikker, Hazelworm, Zandhagedis en Adder worden wegens het ontbreken van hiervoor geschikte leefgebieden (zoals heide, vennen en veengebieden) niet verwacht ter plaatse van de vier locaties.

Deze soorten kunnen worden verwacht in het Natura 2000-gebied ten zuiden van Wekerom. Populaties van de Levendbarende hagedis worden evenmin verwacht ter plaatse van de vier locaties. Ook deze soort wordt verwacht in het Natura 2000-gebied ten zuiden van Wekerom.

Ter plaatse van de vier locaties worden alleen algemeen voorkomende tabel 1-soorten zoals Gewone pad, Bastaardkikker en Bruine kikker verwacht. Populaties van reptielen worden niet verwacht ter plaatse van de vier locaties.

Op basis van verspreidingsgegevens uit de 'Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen' [de Nie, H.W., 1997], de Gegevensvoorziening vis- en amfibiesoorten Annex II Habitatrichtlijn [Zollinger et al., 2003] en verspreidingsgegevens van Ravon (www.ravon.nl), wordt verwacht dat in de Willinkhuizerbeek (locatie 1) en de Groote Valksche Beek (locatie 3) mogelijk het BERPJE (tabel 2) kan voorkomen. Overige beschermde vissoorten worden op basis van het ontbreken van hiervoor geschikte biotopen en op basis van bovengenoemde literatuur niet verwacht. Ter plaatse van locatie 2 en 4 is geen oppervlaktewater van betekenis voor vissen aanwezig.

2.3.7 Samenvatting beschermde soorten

In tabel 2.1 is de waarde van het plangebied en de directe omgeving voor beschermde soorten samengevat.

Tabel 2.1 Beschermde dier- en plantensoorten die kunnen worden verwacht in het plangebied en in de directe omgeving daarvan

Soortgroep	Beschermde soorten	Opmerkingen
Flora	Geen tabel 2- en/of tabel 3-plantensoorten verwacht ter plaatse van de vier locaties	
Vogels	Mogelijk vaste verblijfplaatsen aanwezig van Steenuil ter plaatse van locatie 1 en 3	Nader onderzoek gewenst
	Mogelijk vaste verblijfplaatsen van spechten ter plaatse van alle vier de locaties	Nader onderzoek gewenst
	De Willinkhuizerbeek (locatie 1) en de Groote Valksche Beek (locatie 3) kunnen onderdeel uitmaken van foerageergebied van de IJsvogel	
	Mogelijk nestlocaties van Rode Lijstsoorten als Boerenwaluw, Huiszwaluw (beide mogelijk in locatie 1), Huismus en Ringmus (beide mogelijk in de locaties 1 en 3)	
Vleermuizen (alle tabel 3-soorten)	Ter plaatse van de gebouwen in locatie 1 en 3 kunnen verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aanwezig zijn (bijvoorbeeld in spouwmuren en op zolders)	Nader onderzoek gewenst
	in de zuidwest-zijde van locatie 1 is een groepje oude zomereiken aanwezig met holten en spleten; hierin kunnen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen aanwezig zijn	Nader onderzoek gewenst
	Alle vier de locaties kunnen onderdeel zijn van foerageergebied van vleermuizen als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Daarnaast kunnen ter plaatse van landschappelijke elementen zoals singels, bomenrijen en houtwallen vliegroutes aanwezig zijn van vleermuizen	Nader onderzoek gewenst
Overige zoogdieren	- Tabel 1: Egel, Gewone bosspitsmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Dwergspitsmuis, Huisspitsmuis, Mol, Vos, Hermelijn, Wezel, Bunzing, Ree, Rosse woelmuis, Woelrat, Aardmuis, Veldmuis, Dwergmuis, Bosmuis, Haas en Konijn (alle vier de locaties) - Tabel 2: Eekhoorn (locatie 3 onderdeel van foerageergebied. De functie van de overige locaties voor de Eekhoorn wordt als (zeer) gering verwacht wegens het ontbreken van voldoende groene elementen - Tabel 3: Das (alle vier de locaties mogelijk onderdeel van foerageergebied, maar geen van de locaties is van essentieel belang voor de soort)	

Soortgroep	Beschermde soorten	Opmerkingen
Insecten	Geen populaties van beschermde insecten (dagvlinders, libellen en overige ongewervelden) verwacht ter plaatse van de vier locaties	
Amfibieën	Tabel 1: Gewone pad, Bastaardkikker en Bruine kikker ter plaatse van de vier locaties. Geen populaties van beschermde tabel 2- en/of tabel 3-soorten verwacht	
Reptielen	Geen populaties van reptielen verwacht ter plaatse van de vier locaties	
Vissen	Tabel 2: mogelijk Bempje in Willinkhuizerbeek (locatie 1) en de Grootte Valksche Beek (locatie 3). Ter plaatse van locatie 2 en 4 is geen oppervlaktewater van betekenis voor vissen aanwezig	

2.4 Beschermde natuurgebieden

De locaties vallen niet binnen de begrenzing van een beschermd natuurgebied. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied ligt op een afstand van circa 650 m ten zuiden van locatie 4 en betreft de bosgebieden van het Wekeromsche Zand en De Valouwe welke onderdeel uitmaken van het Natura 2000-gebied de Veluwe. Het gebied behoort tevens tot de Provinciale Ecologische hoofdstructuur (PEHS) van Gelderland. De bescherming van de PEHS is vastgelegd in de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) en de bescherming van de Natura 2000-gebieden is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998. In paragraaf 2.4.1 wordt verder ingegaan op de PEHS en in paragraaf 2.4.2 wordt verder ingegaan op het Natura 2000-gebied 'Veluwe'.

Voor een nadere beschrijving van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) en de Natuurbeschermingswet 1998 wordt verwezen naar bijlage 2.

2.4.1 Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

Het ruimtelijke beleid voor de natuur in Gelderland is vastgelegd in het Streekplan Gelderland 2005 [Provincie Gelderland, 2005]. Bestemmingsplanwijzigingen die leiden tot de aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de PEHS kunnen door de Gedeputeerde Staten alleen worden goedgekeurd als – naast het ontbreken van reële alternatieven en de aanwezigheid van redenen van groot openbaar belang – aantoonbaar in hetzelfde bestemmingsplan voorzieningen worden getroffen waarmee de schade zoveel mogelijk wordt beperkt door mitigerende maatregelen. Compensatie van de resterende schade dient plaats te vinden in hetzelfde bestemmingsplan of in gekoppelde bestemmingsplannen (natuur- en boscompensatie). Per saldo zal op planniveau of op gebiedsniveau geen verlies mogen optreden van areaal, kwaliteit en samenhang.

De Provincie Gelderland maakt bij de PEHS onderscheid in drie categorieën:

- **Natuurgebied:** Onder natuurgebieden vallen naast bossen en grotere aaneengesloten natuurgebieden, ook cultuurlandschappen met veel natuur. Een deel van die gebieden bestaat al, een deel moet nog ontwikkeld worden
- **Verwevingsgebied:** Verweven gebieden zijn van belang voor planten- en diersoorten die gebonden zijn aan gebieden waarin veel natuurelementen en natuurkwaliteiten verweven zijn met agrarisch en ander gebruik van het cultuurlandschap. Tot de verweven gebieden worden gerekend: gebieden die vallen onder de Vogel- of Habitatrichtlijn, landgoederen die vallen onder de natuurschoonwet, en overige gebieden met een aanzienlijke oppervlakte aan natuur- en bouselementen. Door natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer wordt de natuurwaarde van het gebied als geheel versterkt. Natuur is in verweven gebieden de belangrijkste functie. Land- en tuinbouw kunnen zich in deze gebieden duurzaam ontwikkelen voor zover de aanwezige natuurwaarden niet worden geschaad
- **Ecologische verbindingszone:** Ecologische verbindingszones (evz's) zijn stroken en stukjes natuur die de vaak verspreid liggende natuurgebieden met elkaar verbinden. Zo'n zone kan bestaan uit natuurvriendelijke oevers, houtsingels, bosjes, heidevelden en struweel. Maar het kan ook een serie poelen zijn, kruidenrijk grasland, natte weilanden of graanakkers

De PEHS ten zuiden van Wekerom is aangewezen als Natuurgebied (Wekeromsche Zand en De Valouwe). Een klein deel aan de noordzijde van dit natuurgebied is aangewezen als verwevingsgebied. De Valouwe bestaat hoofdzakelijk uit naaldbossen met heidevelden. De kern van het Wekeromsche Zand bestaat uit een overwegend open gebied van ruim 100 ha, met actief stuivend zand, diep uitgestoven laagten en begroeide 'forten'. Actief stuivend zand komt in Noord-West Europa buiten Nederland bijna niet meer voor. Dit maakt het Wekeromsche Zand aardkundig, ecologisch en cultuurhistorisch zeer waardevol. De heidevelden ten westen van Wekerom waren vanaf de middeleeuwen gemeenschappelijk bezit van de bewoners van deze buurtschap. Zij lieten er hun schapen weiden en staken plaggen. Men gaf de heide echter onvoldoende gelegenheid om te herstellen, waardoor de bodem ging stuiven. De noordoostrand van het Wekeromsche Zand bestaat uit een hoge randwal, die ontstaan is door inwaaiing van zand in begroeiing. Deze begroeiing is opzettelijk aangebracht, ter bescherming van de erachter liggende landbouwgronden: de Wekeromsche Eng en de Wekeromsche Meent.

Verstoring vanuit de uitbreidingslocaties op de natuurwaarden binnen de PEHS zou kunnen optreden door uitstralende effecten zoals een toename van de verlichting, een toename van geluid en een toename van het aantal verkeersbewegingen. Hier wordt verder op ingegaan in hoofdstuk 3; de effectbeschrijving.

2.4.2 Natura 2000-gebied 'Veluwe'

Wekerom ligt ten noorden van het Natura 2000-gebied 'Veluwe'. De Veluwe bestaat uit stuwwallen en smeltwaterafzettingen. Later zijn in de dekzanden löss en stuifzanden ontstaan. Rond 1900 werden grote delen hiervan beplant, vooral met Grove den. Een groot deel van de Veluwe is tegenwoordig bebost, waarvan ongeveer een kwart loofbos en driekwart naaldbos. De niet beboste delen betreffen vooral droge heide en stuifzanden. De kwalificerende habitattypen, kwalificerende soorten en vogelrichtlijnsoorten zijn hieronder beschreven. De kernopgaven en instandhoudingsdoelen zijn opgenomen in bijlage 4.

Kwalificerende habitattypen

H2310 Stuifzandheiden met struikhei
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen
H2330 Zandverstuivingen
H3130 Zwakgebufferde vennen
H3160 Zure vennen
H3260 Beken en rivieren met waterplanten (toegevoegd habitatype)
H4010 Vochtige heiden
H4030 Droge heiden
H5130 Jeneverbesstruwelen
H6230 Heischrale graslanden
H6410 Blauwgraslanden (toegevoegd habitatype)
H7110 Actieve hoogvenen (toegevoegd habitatype)
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst
H9160 Eiken-haagbeukenbossen (toegevoegd habitatype)
H9190 Oude eikenbossen
H91E0 Vochtige alluviale bossen

Kwalificerende soorten

H1042 Gevlekte witsnuitlibel
H1083 Vliegend hert
H1096 Beekprik
H1163 Rivierdonderpad
H1166 Kamsalamander
H1318 Meervleermuis
H1831 Drijvende waterweegbree

A072 Wespendif - b¹
A122 Kwartelkoning - b
A224 Nachtzwaluw - b
A229 IJsvogel - b
A233 Draaihal - b
A236 Zwarte specht - b
A246 Boomleeuwerik - b
A255 Duinpieper - b
A276 Roodborsttapuit - b
A277 Tapuit - b
A338 Grauwe klauwier - b

Kwalificerende habitattypen en soorten op de locaties

Het enige habitatype dat op de locaties aanwezig is, is H3260 (Beken en rivieren met waterplanten) en wel ter plaatse van de Willinkhuizerbeek (locatie 1) en ter plaatse van de Groote Valksche Beek (locatie 3). De overige kwalificerende habitattypen komen niet voor op de locaties. Van de kwalificerende soorten kan ter plaatse van of in de dichte nabijheid van de locaties 1 en 3 de IJsvogel voorkomen ter plaatse van de Willinkhuizerbeek (locatie 1) en de Groote Valksche Beek (locatie 3). De overige kwalificerende soorten worden wegens het ontbreken van hiervoor geschikte biotopen niet verwacht op de locaties.

¹ B = broedvogel

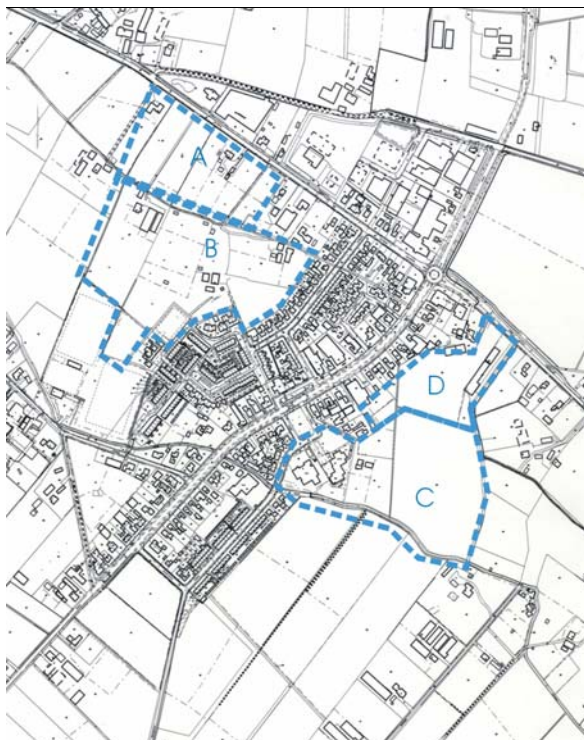
3 Effectbeschrijving

3.1 Beschrijving voornemens

Er zijn nog geen voorlopige inrichtingsschetsen van de vier locaties. Onderstaand is per locatie globaal beschreven wat het voornemen is.

3.1.1 Locatie 1 en locatie 3 (woningbouwlocaties)

In figuur 3.1 is een kaartje van locatie 1 en 3 opgenomen.

Figuur 3.1 Locatie 1 en 3

Gedeelte A van locatie 1 blijft voorlopig onbebouwd. Eventueel komt hier een ontsluitingsweg naar de nieuwe woonwijk ter plaatse van gedeelte B; hier komen circa 80 tot 100 woningen. Het uitgangspunt is dat bestaande elementen (houtwallen, boerderijen met uitzondering van de stallen) gehandhaafd blijven.

Het is de bedoeling om de Willinkhuizerbeek te 'versterken' door de waterhuishouding te verbeteren, ruimte te geven aan flora & fauna en ook recreatieve paden langs de beek te leggen.

Ter plaatse van gedeelte C (locatie 3) is centrumontwikkeling gepland. Men is voornemens hier een Kulturhus (sociaal medische voorzieningen (1.000 m²), woonzorgappartementen (15) en school (15 klassen, 4.000 m²) te realiseren. De bestaande school wordt gesloopt. De grootte van het te ontwikkelen gebied is ten tijde van het schrijven van deze rapportage nog in discussie; er wordt geprobeerd aansluiting te vinden op de bestaande bebouwde kom-grenzen. Ook hier is uitgangspunt de beek Groote Valksche Beek te 'versterken' en het bestaande groen te handhaven. Of het huidige beekprofiel wordt aangepast is nog niet bekend; gestreefd wordt naar een mix van een flauw talud, beekbegroeiing en een smal, informeel voetpad. Ter plaatse van gedeelte D is de afronding van de dorpsrand gepland met circa 40 starterswoningen.

Ten tijde van het schrijven deze rapportage vindt voor bovengenoemde locaties de planvorming plaats; de realisatie is gepland voor 2008/2009.

3.1.2 Locatie 2 (industrieterrein)

Het concept Ontwikkelingsplan Buitengebied Ede (*ruimte voor kwaliteit / juli 2007*) geeft in het visie-deel (uitwerking van het Rode kader) het volgende aan over het industrieterrein te Wekerom:

- Zoekzone bedrijventerrein aan de Edeseweg
- Opvang locale bedrijven Noordoost Ede
- 5 ha beschikbaar
- Regionaal voedingsgebied (middelgrote bedrijven uit Noordoost Ede)
- Ontwikkeling in twee fasen

De volgende randvoorwaarden gelden bij de uitwerking:

- Hoogwaardige landschappelijke inpassing
- Representatieve bebouwing en verkaveling langs de Edeseweg (hoofdroute) en bij de kruising met de Lage Valkseweg
- Goede bereikbaarheid, zonder hinder voor bestaand woongebied

3.1.3 Locatie 4 (nieuwe begraafplaats)

Het voornemen is om de begraafplaats, die plaats moet bieden aan circa 2.700 graven en circa 200 kindergraven, groen in te richten met één bomenrij in zuid-noordrichting en vier bomenrijen in oost-westrichting. Langs de randen komen ook bomenrijen. In de noordhoek komt een gebouw; de parkeerplaats is gepland aan de noordwestzijde, aansluitend op Wekeromsebuurtweg.

3.2 Effecten op beschermde soorten

Populaties reptielen en populaties van beschermde insecten worden niet verwacht ter plaatse van de vier locaties. Deze soortgroepen worden daarom niet behandeld in de effectbeschrijving. Qua amfibieën worden alleen algemeen voorkomende tabel 1-soorten verwacht. Tabel 2- en en/of tabel 3-plantensoorten worden evenmin verwacht. Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstellingsregeling voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft te worden aangevraagd. De soortgroepen flora en amfibieën worden daarom ook niet meegenomen in de effectbeschrijving. Wel geldt de zorgplicht (zie bijlage 2, onderdeel Flora- en faunawet) voor deze soortgroepen.

3.2.1 Vogels

Het aantasten van broedvogels wordt door de Flora- en faunawet verboden. Verstorende werkzaamheden, zoals het kappen van bomen, dienen buiten het broedseizoen van vogels² te worden uitgevoerd.

Naast de IJsvogel (mogelijk langs de beken in locatie 1 en 3), de Rode Lijst-soorten Boerenzwaluw, Huiszwaluw (beide mogelijk in locatie 1), Huismus en Ringmus (beide mogelijk in de locaties 1 en 3) kunnen ter plaatse van de vier locaties diverse algemeen voorkomende broedvogels worden verwacht. Door de realisatie van de woningbouw (locatie 1 en 3) en het industrieterrein (locatie 2) verdwijnen potentiële nestlocaties en wordt foerageergebied aangetast. Daarnaast zorgen toekomstige bewoners en voertuigen voor verstoring van vogels. Bepaalde soorten zullen minder gebruik gaan maken van de locaties. Naar verwachting vinden deze soorten nieuwe broed- en foerageergelegenheden in de nabije omgeving van de locaties. Aantasting van eventueel aanwezig leefgebied van de IJsvogel langs de twee beken wordt niet verwacht gezien het voornemen tot versterking van de twee beken. Ter plaatse van de nieuwe begraafplaats wordt, door de realisatie van nieuw groen in de vorm bomenrijen en struiken, netto geen negatief effect, maar een positief effect verwacht op broedvogels. Indien verstorende werkzaamheden worden opgestart/uitgevoerd buiten het broedseizoen, hoeft geen ontheffing voor bovengenoemde vogelsoorten te worden aangevraagd.

Vaste verblijfplaatsen (jaarlijks in gebruik zijnde nestlocaties) van broedvogels zijn jaarrond beschermd. Voor het aantasten van vaste verblijfplaatsen van vogels dient een ontheffing te worden aangevraagd. Ter plaatse van locatie 1 en 3 kunnen vaste verblijfplaatsen van de Steenuil aanwezig zijn. Ter plaatse van alle vier de locaties kunnen vaste verblijfplaatsen van spechten zoals de Grote bonte specht en de Groene specht aanwezig zijn (ter plaatse van locatie 2 alleen mogelijk in de singel langs de Laarweg en ter plaatse van locatie 4 alleen mogelijk in de

² Sommige vogelsoorten, zoals de blauwe reiger en de bosuil, beginnen al in februari te broeden en bepaalde (zang) vogels broeden nog in augustus. De meeste vogels in dorpen, steden en bossen broeden echter ongeveer tussen 15 maart en 15 juli. Moerasvogels en andere watervogels broeden meestal tussen 1 april en 15 augustus. Op het moment dat beschermde inheemse broedvogels bezig zijn met hun broedproces, mogen er geen verstorende werkzaamheden of activiteiten plaatsvinden, dus ongeacht de periode van het jaar

singel langs de Wekeromsebuurtweg). Het effect op vaste verblijfplaatsen van de Grote bonte specht, Groene specht en de Steenuil kan niet worden vastgesteld, zolang niet bekend is of er daadwerkelijk vaste verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig zijn. Aanbevolen wordt om nader onderzoek te verrichten naar de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van de Grote bonte specht, Groene specht en Steenuil (zie verder hoofdstuk 4).

3.2.2 Vleermuizen

De locaties maken mogelijk onderdeel uit van foerageergebied van vleermuizen. Langs de groene randen (singels) en langs landschappelijke elementen zoals bosschages op erven kunnen vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn. Daarnaast kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in gebouwen (locatie 1 en 3) en in bomen met holen, holten en spleten (locatie 1).

De realisatie van de twee woningbouwlocaties en het industrieterrein kan een negatief effect hebben op vleermuizen door de aantasting van foerageergebied, vliegroutes en/of het verwijderen van verblijfplaatsen. In een later stadium kan verstoring door mensen optreden, met name door verlichting omdat sommige vleermuissoorten erg gevoelig zijn voor verlichting. Ter plaatse van de nieuwe begraafplaats worden geen negatieve effecten verwacht op vleermuizen. Uitgangspunt is dat de singel langs de Wekeromsebuurtweg blijft gehandhaafd (verwijderen van enkele bomen zal geen negatief effect hebben, maar verwijdering van de hele singel mogelijk wel). De realisatie van nieuwe groenstructuren op deze locatie, welke in de huidige situatie nauwelijks tot geen groenstructuren bevat, leidt tot nieuwe mogelijkheden voor vleermuizen in de vorm van foerageergebied en vliegroutes. Bovendien zal er relatief gezien een betrekkelijke rust heersen op de begraafplaats (zeker 's nachts) waardoor de verstoring minimaal tot nihil is.

Omdat niet bekend is in welke mate en op welke wijze vleermuizen nu gebruiken maken van de locaties 1, 2 en 3 en dus niet kan worden ingeschat wat de effecten zijn op deze strikt beschermde soortgroep (alle vleermuizen zijn opgenomen in tabel 3 van de Ffwet), wordt aanbevolen om nader onderzoek uit te voeren naar het gebruik van vleermuizen van deze locaties. De volgende onderzoeken worden aanbevolen:

- Locatie 1 en 3: onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen in te slopen gebouwen
- Locatie 1: onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen in de oude bomen met holten en spleten in de zuidwesthoek van deze locatie (zie bijlage 3)
- Locatie 1, 2 en 3: onderzoek naar de aanwezigheid van foerageergebied en vliegroutes. Bij locatie 2 alleen onderzoek ter plaatse van de singel aan de Laarweg

Het gebruik van de locaties 1, 2 en 3 door vleermuizen kan aanleiding geven om de toekomstige inrichting (en verlichting) van deze locaties aan te passen, zodanig dat geen negatieve effecten op populaties van vleermuizen ontstaan. Indien aantasting van de functie van deze locaties voor vleermuizen niet kan worden uitgesloten/voorkomen, dan is een ontheffing van de Flora- en

faunawet noodzakelijk voor onder andere het opzettelijk verstoren en/of het doden van de strikt beschermde vleermuizen.

3.2.3 Overige zoogdieren

Vaste verblijfplaatsen, foerageergebieden en migratieroutes van algemeen voorkomende zoogdiersoorten (tabel 1-soorten) kunnen worden aangetast bij de realisatie van de woningen en het industrieterrein. Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstellingsregeling voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Wel geldt de zorgplicht (zie bijlage 2, onderdeel Flora- en faunawet).

Locatie 3 heeft een functie als foerageergebied voor de Eekhoorn (tabel 2-soort). De soort komt met zekerheid voor in de zuidwesthoek van deze locatie (in een grote particuliere tuin). Door de realisatie van de woningbouw zal een deel van het foerageergebied worden aangetast. Negatieve effecten op de populatie eekhoorns in de omgeving van Wekerom worden niet verwacht gezien de aanwezigheid van ruim voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving en het feit dat het voornemen bestaat om het bestaand groen zoveel mogelijk te integreren in de planvorming. Omdat ruim voldoende alternatieven voor foerageergebied aanwezig zijn in de nabije omgeving van de locatie, geen vaste verblijfplaats (voortplantingsplaats) wordt aangetast en geen negatief effect wordt verwacht op de eekhoornpopulatie ter plaatse, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

De functie van de overige locaties voor de Eekhoorn wordt als (zeer) gering verwacht.

Verwacht wordt dat de locaties hooguit een geringe functie voor de Das hebben in de vorm van onderdeel van het (grote) foerageergebied van deze soort. Structureel gebruik van de vier locaties door de Das wordt niet verwacht. Gezien de grote afstand tot de dassenburcht op de Veluwe (zie bijlage 3) worden geen negatieve effecten verwacht op de burchtlocatie. Verwacht wordt niet dat de realisatie van de vier ontwikkelingslocaties een negatief effect heeft op de Das. Een ontheffing voor de Das hoeft daarom niet te worden aangevraagd.

3.2.4 Vissen

Niet bekend is welke vissoorten voorkomen in de Willinkhuizerbeek en de Groote Valksche Beek. Mogelijk komt het BERPJE (tabel 2) voor. Gelet op de geringe omvang en de (zeer) lokale aard van eventuele (herstel)werkzaamheden aan/in de beken, wordt geen negatief effect verwacht op populaties van vissoorten in de beek. Daarnaast bestaat het voornemen om de twee beken te versterken (zie paragraaf 3.1.1). Nader onderzoek naar het voorkomen van vissoorten in de beek hoeft daarom niet te worden uitgevoerd.

3.3 Effecten op beschermde natuurgebieden

3.3.1 PEHS

Wanneer het vermoeden bestaat dat schade wordt aangebracht aan de natuurwaarden binnen de PEHS, dient een aantal stappen te worden doorlopen (zie bijlage 2, onderdeel Wet op de Ruimtelijke Ordening). In deze natuurtoets wordt alleen antwoord gegeven op stap 1: Vindt er aantasting plaats van natuurwaarden (de zogenaamde 'wezenlijke waarden en kenmerken') van de Ecologische Hoofdstructuur of heeft de ontwikkeling (deels) binnen de begrensde Ecologische hoofdstructuur plaats?

De locaties liggen niet binnen de PEHS. Aantasting van de natuurwaarden binnen de PEHS zou kunnen plaatsvinden als gevolg van uitstralende effecten. Hierbij valt te denken aan:

- Een toename van het aantal verkeersbewegingen
- Een toename van de betreding van bestaande wegen en paden door mensen én huisdieren
- Een toename van de verlichting
- Een toename van geluid

De nieuwe begraafplaats ligt het dichtst bij de PEHS (afstand circa 650 m). De verstoring vanuit de nieuwe begraafplaats wordt, gezien het rustige karakter van een begraafplaats en gezien de afstand tot de PEHS, verwaarloosbaar geacht. De Veluwe is gezien de grote omvang een robuust natuurgebied. Gezien de kleinschalige omvang, de inpassing in het landelijke karakter en de afstand tot de PEHS, wordt evenmin verwacht dat de ontwikkelingen ter plaatse van de locaties 1, 2 en 3 leiden tot een significante toename van het aantal verkeersbewegingen, de betreding, de verlichting en/of van het geluid ter plaatse van de PEHS ten zuiden van Wekerom.

Geconcludeerd wordt dat er geen aantasting plaats vindt van natuurwaarden (de zogenaamde 'wezenlijke waarden en kenmerken') van de PEHS.

3.3.2 Natura 2000-gebied 'Veluwe'

In paragraaf 2.4.2 is beschreven met welke kwalificerende habitattypen en soorten de vier uitbreidingslocaties een relatie zouden kunnen hebben. Het betrof het habitatype H3260 (Beken en rivieren met waterplanten) en de IJsvogel als kwalificerende soort. De overige kwalificerende habitattypen en soorten worden wegens het ontbreken van hiervoor geschikte groeiplaatsen/biotopen niet verwacht op de locaties en/of hebben geen relatie met de locaties.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de vraag of het optreden van significant negatieve effecten al dan niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten (een zogenaamde Voortoets). Is er zeker geen sprake van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen, dan is er geen vergunning noodzakelijk. Is er wel sprake van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen, maar zijn deze met zekerheid niet significant negatief, dan is er een zogenaamde 'Verslechterings- en Verstoringsstoets' noodzakelijk. Is er wel sprake van negatieve effecten én zijn deze mogelijk significant negatief dan is er een zogenaamde 'Passende Beoordeling' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

Onderstaand zijn van genoemd habitattype en soort de instandhoudingsdoelen beschreven (bron: Ministerie van LNV, www.minlnv.nl), zoals deze ook zijn opgenomen in bijlage 4 voor alle kwalificerende habitattypen en soorten van Natura 2000-gebied 'Veluwe'. Per habitattype/soort is een zogenaamde 'Voortoets' uitgevoerd; dat wil zeggen dat een antwoord wordt gegeven op de vraag of het optreden van significant negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten. Is er zeker geen sprake van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen, dan is er geen vergunning noodzakelijk.

H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitrichio-Batrachion*

Doel	Uitbreiding verspreiding en oppervlakte en verbetering kwaliteit van beken en rivieren met waterplanten, <i>waterranonkels</i> (subtype A).
Toelichting	Het habitattype beken en rivieren met waterplanten, <i>waterranonkels</i> (subtype A) komt voor in diverse beken en sprengen, maar is niet overal even stabiel en niet overal van goede kwaliteit. Er zijn goede mogelijkheden voor herstel. Ook van belang voor een soort als beekprik.
Effect voornemen	Het voornemen is om de Willinkhuizerbeek (locatie 1) en de Groote Valksche Beek (locatie 3) te 'versterken' (waterhuishouding verbeteren, ruimte geven aan flora & fauna, et cetera). Negatieve effecten op de beken als gevolg van de ontwikkelingen ter plaatse van locatie 1 en 3 worden daarom niet verwacht.

A229 IJsvogel

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van ten minste 25 paren in gunstige jaren als bijdrage aan sleutelpopulatie Veluwerand met de grote rivieren.
Toelichting	De ijsvogel broedt in sterk fluctuerende aantallen langs de sprengen en vijverpartijen van de Veluwerand. Na strenge winters kan ze geheel verdwenen zijn, maar na een reeks van zachte winters belopen de aantallen enige tientallen (bijvoorbeeld 1995 26 paren).
Effect voornemen	Menselijke activiteit/recreatie langs de beken kan (zeer) verstorend zijn voor ijsvogels (een en ander is uiteraard afhankelijk van de intensiteit van de activiteit/recreatie). Omdat de verstoring echter van (zeer) lokale aard is, wordt geen significant negatief effect verwacht op de populatie ijsvogels in het gebied. Daarnaast bestaat het voornemen om de beken te 'versterken', onder andere door het geven van ruimte aan flora en fauna. De realisatie van de vier ontwikkelingslocaties heeft geen negatief effect op het instandhoudingsdoel van de IJsvogel.

Negatieve effecten op andere binnen het Natura 2000-gebied 'Veluwe' voorkomende habitattypen en soorten (bijvoorbeeld als gevolg van een toename van het aantal verkeersbewegingen, een toename van de betreding, een toename van de verlichting en/of een toename van geluid) worden evenmin verwacht gezien de afstand van de vier locaties tot het Natura 2000-gebied, de kleinschalige omvang van de locaties in relatie tot de robuustheid van het grote natuurgebied de Veluwe en de inpassing in het landschap van de voorgenomen ontwikkelingen.

Op basis van bovenstaande kan met zekerheid worden uitgesloten dat het voornemen tot ontwikkeling van de vier locaties leidt tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende habitattypen en soorten van Natura 2000-gebied 'Veluwe'. Er is geen vergunning nodig in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies en aanbevelingen

Naar de volgende soorten wordt aanbevolen nader onderzoek te verrichten omdat de beschikbare gegevens te weinig inzicht geven in de mogelijke effecten van het voornemen op deze soorten:

- Steenuil: onderzoek naar de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen in locatie 1 en 3
- Groene specht en Grote Bonte specht: onderzoek naar de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen in alle vier de locaties. Ter plaatse van locatie 2 alleen onderzoek nodig in de singel langs de Laarweg en ter plaatse van locatie 4 alleen onderzoek nodig in de singel langs de Wekeromsebuurtweg
- Vleermuizen:
 - Locatie 1 en 3: onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen in te slopen gebouwen
 - Locatie 1: onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen in de oude bomen met holten en spleten in de zuidwesthoek van deze locatie (zie bijlage 3)
 - Locatie 1, 2 en 3: onderzoek naar de aanwezigheid van foerageergebied en vliegroutes. Bij locatie 2 alleen onderzoek ter plaatse van de singel aan de Laarweg

Indien aantasting van eventueel aanwezige vaste verblijfplaatsen van de Steenuil, de Groene Specht of de Grote bonte specht niet kan worden uitgesloten, dan is een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Indien aantasting van de functie van de locaties 1, 2 en/of 3 voor vleermuizen niet kan worden uitgesloten/voorkomen, dan is een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Op het moment dat beschermde inheemse broedvogels bezig zijn met hun broedproces, mogen er geen verstorende werkzaamheden of activiteiten plaatsvinden, dus ongeacht de periode van het jaar. Sommige vogelsoorten, zoals de blauwe reiger en de bosuil, beginnen al in februari te broeden en bepaalde (zang) vogels broeden nog in augustus. De meeste vogels in dorpen, steden en bossen broeden echter ongeveer tussen 15 maart en 15 juli. Moerasvogels en andere watervogels broeden meestal tussen 1 april en 15 augustus.

Locatie 3 heeft een functie als foerageergebied voor de Eekhoorn (tabel 2-soort). Omdat ruim voldoende alternatieven voor foerageergebied aanwezig zijn in de nabije omgeving van de locatie, geen vaste verblijfplaats (voortplantingsplaats) wordt aangetast en geen negatief effect wordt verwacht op de eekhoornpopulatie ter plaatse, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Niet bekend is welke vissoorten voorkomen in de Willinkhuizerbeek en de Groote Valksche Beek. Mogelijk komt het Berrmpje (tabel 2) voor. Gelet op de geringe omvang en de (zeer) lokale aard van eventuele (herstel)werkzaamheden aan/in de beken, wordt geen negatief effect verwacht op populaties van vissoorten in de beek. Nader onderzoek naar het voorkomen van vissoorten in de beek hoeft daarom niet te worden uitgevoerd.

Populaties reptielen en populaties van beschermde insecten worden niet verwacht ter plaatse van de vier locaties. Wat betreft amfibieën worden alleen algemeen voorkomende tabel 1-soorten verwacht. Tabel 2- en/of tabel 3-plantensoorten worden evenmin verwacht. Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstellingsregeling voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft te worden aangevraagd. Wel geldt de zorgplicht (zie bijlage 2, onderdeel Flora- en faunawet) voor deze soortgroepen.

Ten aanzien van de effecten op de beschermde natuurgebieden (de PEHS en het Natura 2000-gebied 'Veluwe') wordt geconcludeerd dat:

- Aantasting van natuurwaarden (de zogenaamde 'wezenlijke waarden en kenmerken') van de PEHS niet plaats vindt
- Met zekerheid kan worden uitgesloten dat het voornemen tot ontwikkeling van de vier locaties leidt tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende habitattypen en soorten van Natura 2000-gebied 'Veluwe'. Er is geen vergunning nodig in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998

4.2 Nadere onderzoeken

Het nader onderzoek naar de Steenuil kan het beste worden uitgevoerd in het vroege voorjaar (de periode half februari – half april). De onderzoeksmethode bestaat uit het tellen van roepende mannetjes in de avond- of ochtend. Het principe berust op geluidsnabootsing: door met een CD-speler of cassette recorder de territoriumroep van een mannetje af te spelen, wordt gepoogd de steenuilman met een roep te laten antwoorden. Elke roepende man vertegenwoordigt een territorium. Aanvullend op de geluidsmethode kunnen zichtwaarnemingen van uilen in het broedseizoen en navraag bij plattelandbewoners waardevolle informatie verschaffen over het voorkomen van Steenuilen. Bovengenoemde inventarisatiemethodiek is conform de methode van inventarisatie en monitoring van STONE (Steenuilenoverleg Nederland).

Het nader onderzoek naar Grote bonte specht en de Groene specht moet worden uitgevoerd in het broedseizoen van deze soorten. De Grote bonte specht broedt vanaf eind april. Vanaf medio mei zijn in het nest bedelende jongen te horen; ze vliegen uit vanaf begin juni. De Groene specht heeft dezelfde broedperiode (doorgaans april tot en met juni).

Veldonderzoek naar vleermuizen moet worden uitgevoerd in het vliegseizoen van vleermuizen, dat loopt van vanaf circa maart tot oktober (een en ander afhankelijk van de temperatuur en de aanwezigheid van insecten). Het is noodzakelijk om het plangebied meerdere malen te bezoeken, omdat de activiteit van vleermuizen en het gebruik van bepaalde foerageergebieden kan wisselen. Deze bezoeken vinden plaats in de schemerperiode ('s avonds en/of 's ochtends) en worden uitgevoerd met behulp van bat-detector. Een bat-detector is een apparaatje dat de ultrasone geluiden die vleermuizen produceren omzet in voor de mens hoorbare tonen. Uit ritme en frequentie kan de betreffende vleermuissoort worden afgeleid. Indien gebouwen worden gesloopt, dan dienen deze vooraf onderzocht te worden op de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. Onderzoek naar zomerverblijfplaatsen en/of kraamkolonies moet worden uitgevoerd in de periode mei - juli. Onderzoek naar de aanwezigheid van paarplaatsen moet worden uitgevoerd in augustus - september. Onderzoek naar vliegroutes en foerageergebieden kan in de gehele actieve periode van vleermuizen worden uitgevoerd.

Kenmerk R001-4539699FKO-mfv-V02-NL

5 Literatuur

[Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[de Nie, H.W., 1997].
Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen (2^e herziene druk 1997). Stichting Atlas Verspreiding
Nederlandse Zoetwatervissen, Doetinchem

[Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen (2^e druk). Stichting Uitgeverij van de Koninklijke
Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Provincie Gelderland, 2005]
Streekplan Gelderland 2005. Kansen voor de regio's. Vastgesteld door de Provinciale Staten op
29 juni 2005.

[Ravon, 1996-2002]
Verspreidingsgegevens van amfibieën en reptielen van de periode 1996-2002.
Bron: www.ravon.nl

[SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002]
Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal
Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland,
Leiden.

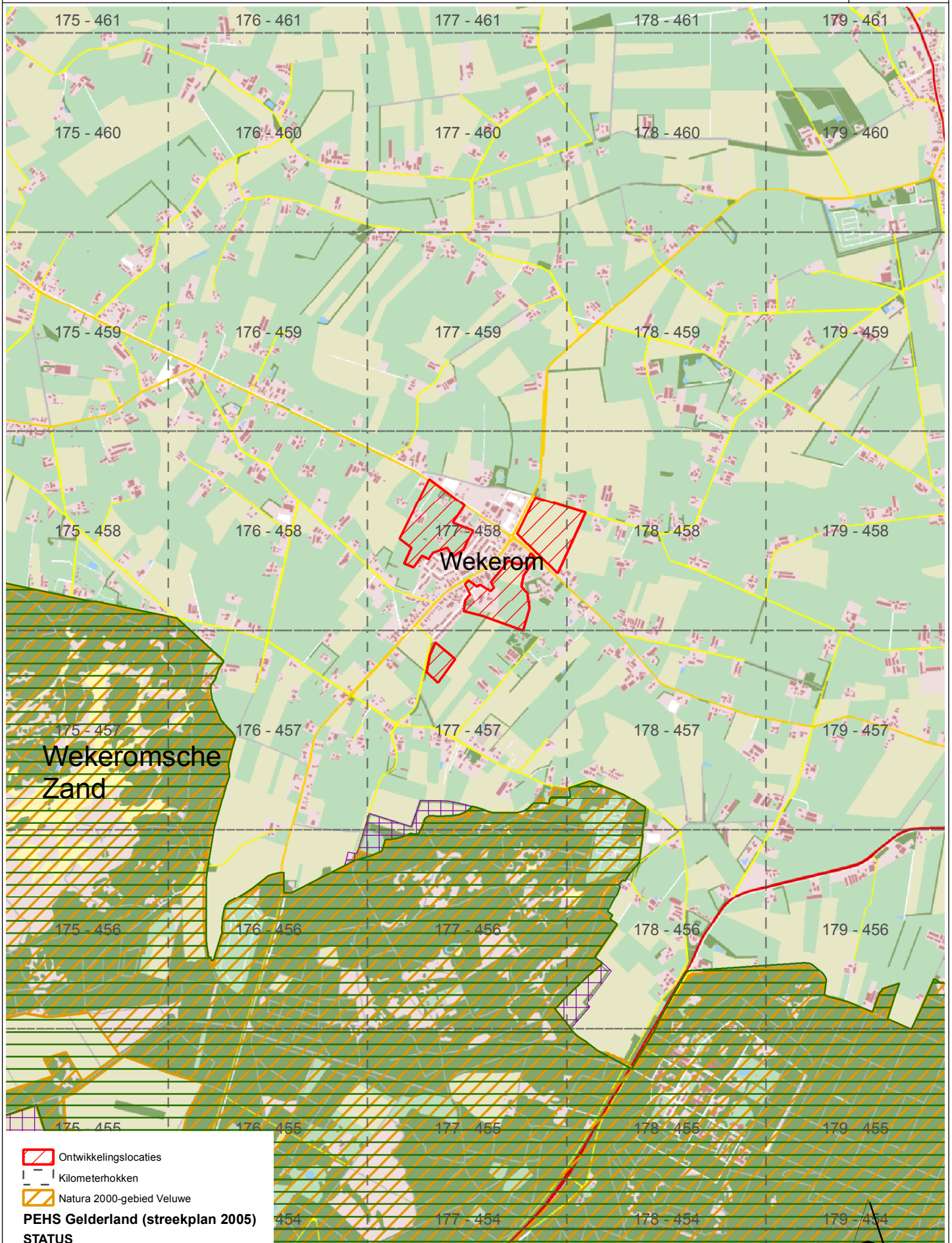
[Zollinger, R., R. Creemers & F. Spikmans, 2003]
Gegevensvoorziening vis- en amfibiesoorten Annex II Habitatrichtlijn. Overzicht beste
leefgebieden Kamsalamander, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Bittervoorn en
Rivierdonderpad. Ravon.

Kenmerk R001-4539699FKO-mfv-V02-NL

Bijlage

1

Ligging beschermde natuurgebieden

- Ontwikkelingslocaties
- Kilometerhokken
- Natura 2000-gebied Veluwe
- PEHS Gelderland (streekplan 2005)**
- STATUS**
- Ecologische verbingszone
- Natuurgebied
- Verwevingsgebied

0 500 1.000 m

1:25000

2

Bijlage

Natuurbeschermingswetgeving

Flora- en faunawet (Ffw)

De Flora- en Faunawet is ook *buiten* beschermde natuurgebieden van kracht. De Flora- en Faunawet voorzien in de bescherming van een groot aantal in Nederland aanwezige dier- en plantensoorten in hun natuurlijke leefgebied. De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ruim 100 plantensoorten zijn te vinden op lijsten, die deel uitmaken van de Flora- en Faunawet.

Op grond van de Flora- en Faunawet is het bijvoorbeeld verboden: 'nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren' (artikel 11 Flora- en Faunawet). Ook is het verboden: 'dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten' (artikel 10 Flora- en Faunawet). Ten slotte is het verboden: 'planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen' (artikel 8 Flora- en Faunawet). Als er sprake is van aantasting, is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Voor een groot aantal beschermde soorten geldt echter sinds 23 februari 2005 een vrijstelling.

Voordat kan worden gestart met de werkzaamheden geeft de wet aan dat de volgende handelingen moeten worden doorlopen:

- Bepaling van de waarde van de locatie en haar directe omgeving voor (beschermde) planten- en diersoorten
- Bepaling van de effecten van de voorgenomen plannen op die soorten en hun leefgebieden
- Bepaling van de mogelijkheden om rekening te houden met die soorten en leefgebieden: naarmate er beter rekening kan worden gehouden met deze leefgebieden zal het uiteindelijke effect geringer zijn. De maatregelen die het effect verkleinen worden wel verzachtende of 'mitigerende' maatregelen genoemd
- Eventueel een vervolgtraject, wanneer mitigerende maatregelen onvoldoende blijken te zijn. Onderdeel hiervan kan uitwerking van compenserende maatregelen zijn

Voor de mogelijkheid van het verlenen van de ontheffing, wordt sinds 23 februari 2005 onderscheid gemaakt tussen drie categorieën beschermde soorten:

1. Extra beschermde soorten ('tabel 3-soorten'): de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van de zwaardere categorieën van de Rode lijsten (deze zijn inmiddels alle gepubliceerd in de Staatscourant)
2. De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling (tabel 1-soorten)
3. Een tussencategorie, de resterende beschermde soorten (tabel 2). Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen moet voor deze soorten een ontheffing worden gevraagd

Extra beschermde soorten ('tabel 3-soorten'). Voor extra beschermde soorten kan alleen ontheffing voor ruimtelijke ontwikkelingen worden verleend indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing; dat betekent dat er alternatieven (voor de locatie of vorm van de activiteit) onderzocht moeten worden voor de in het geding zijnde activiteit
- Er is sprake van de belangen, vermeld in artikel 75, lid 4, sub a of genoemd in artikel 2 van Vrijstellingsbesluit. Een essentiële ontheffingsgrond voor een plan komt naar voren in artikel 2 van het Vrijstellingsbesluit. Ontheffing kan worden verleend indien er sprake is van 'dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale en economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van de instandhouding van de soort. Indien de gunstige staat van de betrokken soort(en) in het geding komt, dienen maatregelen te worden genomen om de instandhouding te garanderen. Schade op individuniveau dient te worden voorkomen. Dat kan door compenserende, maar ook mitigerende (verzachtende) maatregelen te nemen. Of er en welke compenserende en/of mitigerende maatregelen nodig zijn, kan de Minister van LNV in de voorschriften bij de ontheffing aangeven. Compensatie van schade aan biotopen van soorten die zijn vermeld in bijlage I van de Vogelrichtlijn of bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet zijn afgerond voordat kan worden gestart met het plan

Algemeen voorkomende beschermde soorten ('tabel 1-soorten')

Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling.

Overige beschermde soorten ('tabel 2-soorten')

Voor de overige beschermde soorten kan door LNV ontheffing worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (populatie-niveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen.

Voor initiatiefnemers van onder andere ruimtelijke ontwikkelingen die individueel of gezamenlijk beschikken over een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor deze soorten eveneens een vrijstelling.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en Faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten (zie verder onder punt 1). Daarnaast worden vaste verblijfplaatsen van vogels beschermd zowel tijdens als buiten het broedseizoen (zie verder onder punt 2).

1. Niet elke vogel broedt in de meimaand. Sommige vogelsoorten, zoals de blauwe reiger en de bosuil, beginnen al in februari te broeden en bepaalde (zang) vogels broeden nog in augustus. De meeste vogels in dorpen, steden en bossen broeden echter ongeveer tussen 15 maart en 15 juli. Moerasvogels en andere watervogels broeden meestal tussen 1 april en 15 augustus. Op het moment dat beschermde inheemse broedvogels bezig zijn met hun broedproces, mogen er geen versturende werkzaamheden of activiteiten plaatsvinden, dus ongeacht de periode van het jaar
2. Vaste verblijfplaatsen van vogels zijn jaarrond beschermd; voor het aantasten van vaste verblijfplaatsen van vogels dient een ontheffing te worden aangevraagd. Vaste verblijfplaatsen zijn nesten / holen / holten waar vogels jaarlijks naar terugkeren om er te broeden en/of waarvan ze gedurende een groot deel van het jaar gebruik maken als verblijfplaats. Het betreft holen van de grote bonte specht, groene specht en zwarte specht en broedplaatsen van kerkuil, steenuil en bosuil (in holen of in nestkasten). Als vaste verblijfplaats gelden ook nesten waar vogels jaarlijks naar terugkeren om er te broeden en waarvan ze afhankelijk zijn; hiermee wordt bedoeld dat als het nest wordt verwijderd, het betreffende vogelpaar niet in de nabijheid een nieuw nest bouwt. Dit is het geval bij de ransuil en bij in bomen broedende roofvogels die bijvoorbeeld elk jaar op hetzelfde kraaiennest broeden (tenzij dit nest definitief verlaten is). Soorten als oeverzwaluw en ijsvogel zijn niet van één bepaald nest afhankelijk. Als ze het jaar erop niet op hun nest terecht kunnen, dan maken ze een ander nest. Deze soorten zijn alleen in het broedseizoen beschermd (bron: mededeling de heer Jan van Spaandonk van LNV)

Zorgplicht

In de Flora- en Faunawet is een zorgplicht opgenomen:

- Artikel 2, lid 1: een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving
- Artikel 2, lid 2: de zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden geleverd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden geleverd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken)

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Rode lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijk beschermde status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn niet per definitie ook beschermd: deze soorten zijn alleen beschermd als ze ook in de Flora- en Faunawet als beschermde soort zijn opgenomen.

Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO)

De Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijk beleid op rijks, provinciaal en gemeentelijk niveau. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur is hierin verankerd.

Nationaal ruimtelijk beleid kan worden vastgelegd in een planologische kernbeslissing (PKB). Op provinciaal niveau moet ruimtelijk beleid worden neergelegd in een streekplan. De gemeente kan ruimtelijk beleid neerleggen in een structuurplan. Tevens is de gemeente verplicht om voor gebieden buiten de bebouwde kom het ruimtelijk beleid vast te leggen in een bestemmingsplan. Het bestemmingsplan is het enige burgers bindende ruimtelijke plan. In het kader van het totstandkomen van met name het bestemmingsplan speelt de natuurbeschermingswetgeving een steeds grotere rol.

De (landelijke) Ecologische Hoofdstructuur (EHS) werd officieel geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan en hierna opgenomen in het Structuurschema Groene Ruimte. De (landelijke) EHS zoals weergegeven in het Structuurschema Groene Ruimte is inmiddels gedetailleerd uitgewerkt in provinciale ecologische hoofdstructuren. Ook hebben alle provincies hun eigen provinciale compensatiebeginsel geformuleerd in meer of mindere mate gebaseerd op het compensatiebeginsel uit het SGR .

Wanneer het vermoeden bestaat dat schade wordt aangebracht aan de natuurwaarden binnen de Ecologische Hoofdstructuur, dienen de volgende stappen doorlopen te worden:

1. Vindt er aantasting plaats van natuurwaarden (de zogenaamde 'wezenlijke waarden en kenmerken') van de Ecologische Hoofdstructuur of heeft de ontwikkeling (deels) binnen de begrensde Ecologische hoofdstructuur plaats?
2. Indien dat het geval is, kan redelijkerwijs elders of op een andere manier aan dit zwaarwegend maatschappelijk belang tegemoet worden gekomen? Deze stap bestaat in feite uit twee deelvragen:
 - a. Is de ontwikkeling *noodzakelijk*? Bij beantwoording kunnen bijvoorbeeld (sociaal-) economische argumenten worden gebruikt
 - b. Is de ontwikkeling noodzakelijk *op deze locatie*? Aangetoond moet worden dat, mede op basis van ecologische criteria, alternatieve locaties minder gunstig zijn
3. Indien dat niet het geval is, kunnen redelijkerwijs mitigerende maatregelen worden genomen om de aantasting zo klein mogelijk te doen zijn?
4. Indien dit niet (voldoende) het geval is, welke compensatie wordt dan geboden voor het verloren gaan van de waarden?

In deze natuurtoets wordt antwoord gegeven op vraag 1; vindt er aantasting plaats van natuurwaarden (de zogenaamde 'wezenlijke waarden en kenmerken') van de Ecologische Hoofdstructuur?

Natuurbeschermingswet 1998

De natuurbeschermingswetgeving is onlangs (1 oktober 2005) gewijzigd. Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden (gezamenlijk ook wel de Natura-2000 gebieden genoemd) zijn sinds die datum rechtstreeks beschermd door de Natuurbeschermingswet 1998. De provincies spelen hierbij een cruciale rol (Bevoegd Gezag). Wanneer negatieve effecten *mogelijk* zijn is sinds 1 oktober 2005 het doorlopen van een vergunningprocedure noodzakelijk. Om effect te hebben op een door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd gebied hoeft de ontwikkeling niet persé ook binnen of deels binnen de grenzen van zo'n gebied te liggen. Het kan ook zo zijn dat door een ontwikkeling een gebied wordt beïnvloed dat een belangrijke relatie heeft met een Vogel- of Habitatrichtlijngebied.

Vogel- en Habitatrichtlijngebieden

De bescherming van Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn) volgens de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn, die de afgelopen jaren in Nederland is toegepast. Nederland zal een vergunningstelsel toepassen. Hierdoor is in ons land ook in de toekomst een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de minister van LNV. Of de vergunning wordt verleend door de provincie of door LNV is afhankelijk van de aard, omvang en ligging van de projecten.

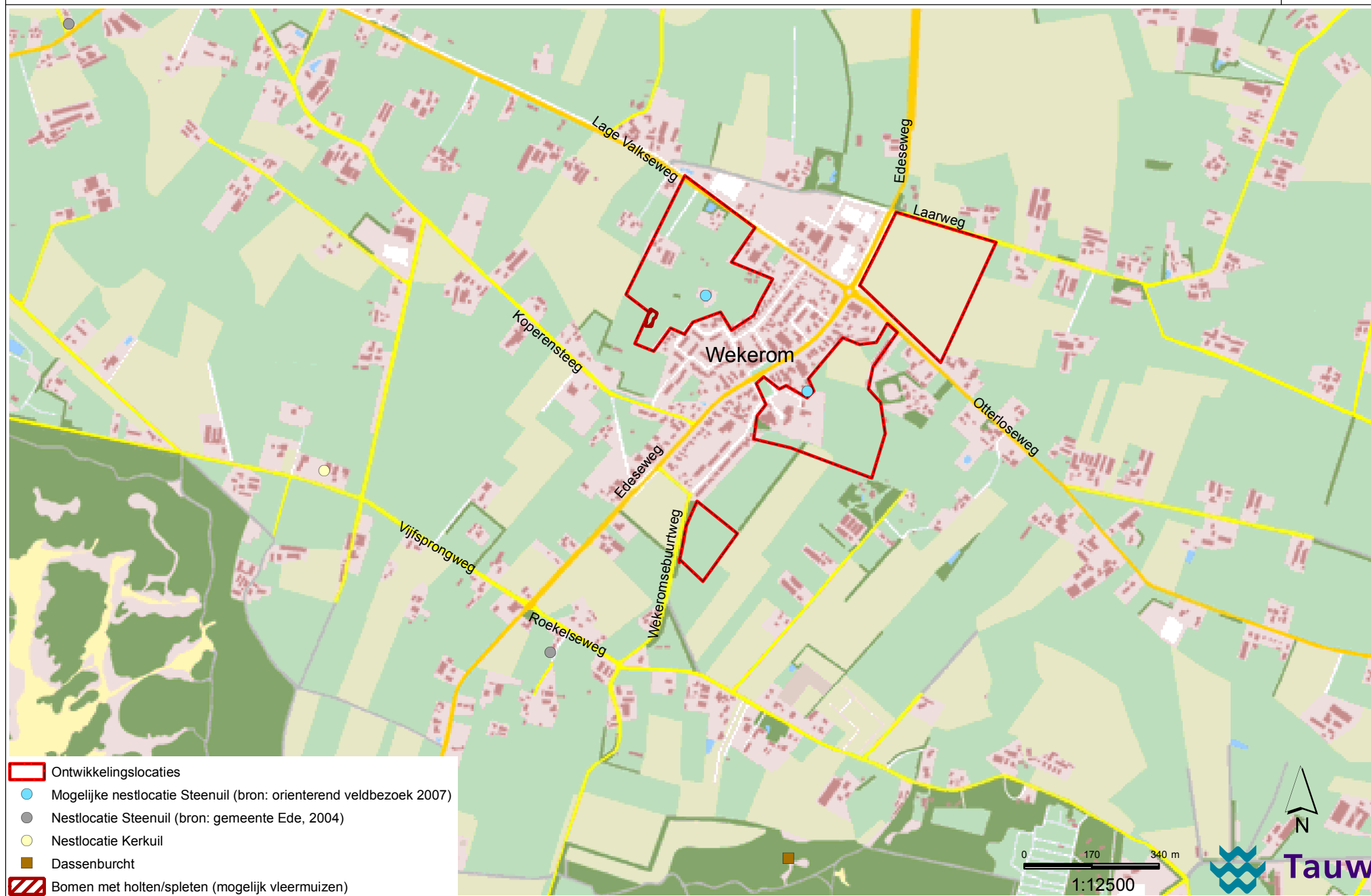
Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'Voortoets'. Uit de Voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een significant negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten).

Nederland zal in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheersplannen opstellen. Deze beheersplannen maken duidelijk welke activiteiten wél en welke activiteiten niet mogelijk zijn in en om die gebieden.

3

Bijlage

Fauna

Bijlage

4

Kernopgaven & instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied 'Veluwe'

(bron: www.minInv.nl)

Kernopgaven

- 5.01 **Waterplanten:** Verbetering waterkwaliteit en morfodynamiek, inclusief toestroom van grondwater, ten behoeve van beken en riviertjes met waterplanten (waterranonkels) 3260_A en soorten als drijvende waterweegbree.
- 6.04 **Veentjes:** Kwaliteitsverbetering van actieve hoogvenen (heideveentjes) 7110_B in heideterreinen en bossen.
- 6.08 **Structuurrijke droge heiden:** Vergroting areaal stuifzandheiden met struikhei 2310, binnenlandse kraaiheibegroeiingen 2320, droge heiden 4030 en zandverstuivingen 2330 én verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede ten behoeve van vogelsoorten als duinpieper, korhoen, nachtzwaluw, draaihals en tapuit.
- 6.09 **Intern verbinden:** Verbinden heide- en stuifzandencomplexen met oog op fauna.
- 6.12 **Stuifzandlandschappen:** Vergroting areaal gevarieerde zandverstuivingen 2330 met overgangen naar droge heiden en open bossen. Mede als leefgebied van de draaihals, tapuit, duinpieper en nachtzwaluw.
- 6.13 **Oude eikenbossen:** Behoud areaal oude eikenbossen (9190, met name strubbebossen) en verbeteren kwaliteit, ook als habitat voor vliegend hert.

Concept-instandhoudingsdoelstellingen per habitatype

H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*

Doel	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte, behoud kwaliteit van locaties waar het habitatype stuifzandheiden met struikhei goed ontwikkeld is en verbetering kwaliteit van locaties waar het habitatype stuifzandheiden met struikhei matig ontwikkeld is.
Toelichting	Uitbreiding van de oppervlakte stuifzandheiden met struikhei dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen met elkaar via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. Verbetering van de kwaliteit dient vooral gericht te zijn op een betere structuur (voor fauna). Overgangen naar inheems loofbos en struweel dienen zo veel mogelijk behouden te blijven of uitgebreid te worden met het oog op broedvogels en andere fauna. De kwaliteit van het habitatype is achteruitgegaan door atmosferische depositie. Voortgaande successie op kleine, geïsoleerde heideterreintjes als gevolg van een begeleid-natuurlijk beheer is toegestaan zolang er op gebiedsniveau netto sprake is van oppervlaktevergroting.

H2320 Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum*

Doel	Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype binnenlandse kraaiheibegroeiingen verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De Veluwe begroeiingen zijn van speciaal belang omdat ze zich aan de rand van het areaal van het type bevinden.

H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen

Doel	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Landelijk totaal wordt gestreefd naar een anderhalf maal zo groot oppervlakte van het habitatype zandverstuivingen in Nederland. De grootste bijdrage moet komen van de Veluwe, dat het belangrijkste Natura 2000 gebied vormt voor dit habitatype. Door uitbreiding kan meer 'Levend stuifzand' verkregen worden, waar geen of nauwelijks actief beheer meer noodzakelijk is voor duurzaam behoud. Overgangen van stuifzand naar inheems loofbos en struweel dienen zoveel mogelijk behouden en uitgebreid te worden, met het oog op broedvogels en andere fauna.

H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*

Doel	Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype zwak gebufferde vennen komt sporadisch voor op de Veluwe, zoals plaatselijk op de Hoge Veluwe.

H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren

Doel	Behoud verspreiding en oppervlakte, behoud kwaliteit van locaties waar het habitatype zure vennen goed ontwikkeld is en verbetering kwaliteit van locaties waar het habitatype zure vennen matig ontwikkeld is.
Toelichting	Het habitatype zure vennen is op de Veluwe wijd verspreid. De kwaliteit is in een deel van de vennen matig.

H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitrichio-Batrachion*

Doel	Uitbreiding verspreiding en oppervlakte en verbetering kwaliteit van beken en rivieren met waterplanten, <i>waterranonkels</i> (subtype A).
Toelichting	Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, <i>waterranonkels</i> (subtype A) komt voor in diverse beken en sprengen, maar is niet overal even stabiel en niet overal van goede kwaliteit. Er zijn goede mogelijkheden voor herstel. Ook van belang voor een soort als beekprik.

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*

Doel	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van vochtige heiden, <i>hogere zandgronden</i> (subtype A).
Toelichting	Alhoewel de Veluwe vooral van belang is voor droge heiden, zijn er toch enige deelgebieden waar een aanzienlijke hoeveelheid van het habitatype vochtige heiden, <i>hogere zandgronden</i> (subtype A) aanwezig is; delen hiervan zijn vergrast. Enige uitbreiding is nodig en realiseerbaar.

Door verbetering van de hydrologische condities en via natuurontwikkeling kan uitbreiding oppervlakte blauwgraslanden gerealiseerd worden. Dit in samenhang met habitattypen 6230 heischrale graslanden en 6410 blauwgraslanden.

H4030 Droge Europese heide

- Doel** Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte, behoud kwaliteit van locaties waar het habitatype droge heiden goed ontwikkeld is en verbetering kwaliteit van locaties waar het habitatype droge heiden matig ontwikkeld is.
- Toelichting** De Veluwe is het belangrijkste gebied voor het habitatype droge heiden, dat in sommige deelgebieden in goede kwaliteit en over een grote oppervlakte aanwezig is. Een goed voorbeeld hiervan vormt de Posbank waar in het reliëfrijke landschap een fraaie afwisseling van struikhei-begroeiingen en bosbesrijke heide te zien is. Nettoutbreiding van de oppervlakte dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen met elkaar via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. In sommige delen is deze heide vergrast of arm aan structuur en fauna-elementen, mede als gevolg van atmosferische depositie. Voortgaande successie op kleine, geïsoleerde heideterreintjes als gevolg van een begeleid-natuurlijk beheer is toegestaan zolang er op gebiedsniveau netto sprake is van oppervlaktevergroting.

H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland

- Doel** Behoud verspreiding en oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Toelichting** Struwelen van het habitatype jeneverbessstruwelen zijn beperkt tot enkele deelgebieden, waarbij de Doornspijkse Heide de grootste oppervlakte herbergt. Op de Veluwe zijn daarnaast veel losstaande jeneverbessen aanwezig. Voor duurzaam behoud is het nodig de verjonging van de jeneverbessen zo veel mogelijk te stimuleren. Vooralsnog is onduidelijk of uitbreiding van de oppervlakte realistisch is.

H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

- Doel** Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte, behoud kwaliteit van locaties waar het habitatype heischrale graslanden goed ontwikkeld is en verbetering kwaliteit van locaties waar het habitatype heischrale graslanden matig ontwikkeld is.
- Toelichting** Het habitatype heischrale graslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Enkele van de best ontwikkelde voorbeelden van dit habitatype worden op de Veluwe aangetroffen, met name op militaire terreinen als de Harskamp (met de grootste populatie wolverlei en zeldzame soorten als kleine schorseneer en heidezegge). Op veel andere locaties (zoals in wegbermen) is het type matig ontwikkeld. Behoud van de verspreiding van deze matige vormen is van belang als

zaadbron voor de – deels slecht verspreidende – soorten, waarbij op kansrijke locaties herstel en uitbreiding nagestreefd wordt. Door verbetering van de hydrologische condities en via natuurontwikkeling kan uitbreiding oppervlakte blauwgraslanden gerealiseerd worden. Dit in samenhang met habitattypen 4010 vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) en 6410 blauwgraslanden.

H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)

- Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Toelichting Het habitatype blauwgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In het Natura 2000 gebied komt het voor bij Staverden en aan de randen van de zandgrond (onder andere Wisselse Veen). Door verbetering van de hydrologische condities en via natuurontwikkeling kan uitbreiding oppervlakte blauwgraslanden gerealiseerd worden. Dit in samenhang met habitattypen 4010 vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) en 6230 heischrale graslanden.

H7110 Actief hoogveen

- Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte, behoud van locaties waar het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) goed ontwikkeld is en verbetering kwaliteit van locaties waar het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) matig ontwikkeld is.
- Toelichting Het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) komt voor in een aantal hoogveenvennen en als hellingveentjes. Het heeft onder meer in het Kootwijkerveen en het Mosterdveen een zeer goede kwaliteit. Mogelijk kan het type zich uitbreiden in het Verbrande Bos vanuit natte heide (en hellingveentje), terwijl op andere locaties gedegradeerde hellingveentjes aanwezig zijn.

H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*

- Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Toelichting Het habitatype komt met name voor op plagplekken die door natuurlijke successie overgaan in dat habitatype 4010 vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.

H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion roburi-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)

- Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.
- Toelichting Het habitatype beuken-eikenbossen met hulst komt momenteel op enkele locaties op de Veluwe in een kwalitatief goede vorm voor (bijvoorbeeld in het Speulderbos). Zonder enig beheer zal een aanzienlijk deel van de eikenbossen op de Veluwe op termijn overgaan in dit habitatype.

H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukenbossen behorend tot het *Carpinion-betuli*

- Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (subtype A).
- Toelichting Het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (subtype A) komt voor op enkele voedselrijkere, leem- of lösshoudende standplaatsen. Het type verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Behoud van de huidige groeiplaatsen is op korte termijn van belang, waarbij op termijn mogelijk uitbreiding kan plaatsvinden op geschikte standplaatsen in de nabijheid van goede voorbeelden (met bronpopulaties van kenmerkende soorten).

H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*

- Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Toelichting De Veluwe is (verreweg) het belangrijkste gebied voor dit habitatype oude eikenbossen dat momenteel nog wel over een aanzienlijke oppervlakte verspreid is, maar slechte perspectieven heeft. Zonder actief bosbeheer zal een groot deel van deze bossen overgaan in habitatype 9120 beuken-eikenbossen met hulst. Het is van belang om enerzijds het eikenbos op een deel van de huidige locaties te behouden (onder meer door het toepassen van hakhoutbeheer) en anderzijds op andere locaties het type te ontwikkelen (vanuit naaldbos – bij voorkeur op oude bosgroeiplaatsen waar nog oudbossoorten aanwezig zijn – of vanuit droge heide).

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

- Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).
- Toelichting Het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) komt op veel locaties op de Veluwe voor, maar in de meeste gevallen slechts over een geringe oppervlakte en met matige kwaliteit. Langs de natuurlijke beken (Hierdense beek) en op de overgang naar het IJsseldal (Middachten) liggen grotere en kwalitatief betere voorbeelden. Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.

Concept-instandhoudingsdoelstellingen per kwalificerende soort

H1042 Gevlekte witsnuitlibel

- Doel Uitbreiding verspreiding, uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie tot een duurzame populatie van ten minste 500 volwassen individuen.
- Toelichting De gevlekte witsnuitlibel heeft een zeer ongunstige gunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte.

H1083 Vliegend hert

- Doel Uitbreiding verspreiding, uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting In ons land is de Veluwe het belangrijkste kerngebied voor het vliegend hert. De soort komt vooral voor in de omgeving van Vierhouten, Elspeet, Hoog Soeren en ten westen van Apeldoorn. Op de zuidoostelijke Veluwe is de soort bekend van de omgeving van De Steeg.

H1096 Beekprik

- Doel Uitbreiding verspreiding, uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting De beekprik verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe geldt als een van de belangrijkste gebieden voor de beekprik. Hij komt hier voor in allerlei sprengbeken, met name aan de oostkant van het gebied (doorgaans niet in de sprengkoppen, maar verder stroomafwaarts). In het verleden heeft de soort ook op de noordwestelijke en zuidelijke Veluwe geleefd, maar hier is ze momenteel verdwenen. Omdat de meeste leefgebieden sterk geïsoleerd zijn, zal een vergroting van de verspreiding waarschijnlijk alleen via gericht uitzetten mogelijk zijn op locaties waar de waterkwaliteit en beekmorfologie inmiddels weer hersteld is.

H1163 Rivierdonderpad

- Doel Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting De rivierdonderpad is bekend van de Hierdensche beek en van de Verloren beek bij Epe met enkele nabijgelegen beken (Paalbeek, Klaarbeek en Tongerensche beek). De soort is landelijk in een gunstige staat van instandhouding, maar wordt in beken sterk bedreigd. De beken van de Veluwe behoren tot de belangrijkste gebieden voor populaties van de rivierdonderpad in beken en er zijn nog mogelijkheden voor uitbreiding.

H1166 Kamsalamander

- Doel Behoud verspreiding en behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
- Toelichting De kamsalamander komt verspreid voor op de Veluwe op een beperkt aantal locaties, veelal in of nabij landbouwenclaves en langs de randen van het gebied. Het grootste deel van de Veluwe is als habitat ongeschikt voor de kamsalamander. De uitgezette Italiaanse kamsalamander is tot nu toe nog niet van invloed op de populatie van de kamsalamander.

H1318 Meervleermuis

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting	Een van de belangrijkste overwinteringsgebieden voor de meervleermuis.

H1831 Drijvende waterweegbree

Doel	Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.
Toelichting	De drijvende waterweegbree is in ieder geval bekend van de Hierdense beek. Voor de landelijke verspreiding van de soort is behoud van deze populatie van groot belang.

A072 Wespendif

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van ten minste 100 paren.
Toelichting	Vermoedelijk broedt meer dan een kwart van de Nederlandse wespendifen op de Veluwe. Na de grootschalige bebossing, begin vorige eeuw, heeft de soort zich sterk uitgebreid, maar vermoedelijk zijn de aantallen de laatste decennia constant of mogelijk licht afnemend.

A122 Kwartelkoning

Doel	Geen instandhoudingsdoelstelling.
Toelichting	De kwartelkoning is een incidentele broedvogel.

A224 Nachtzwaluw

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van ten minste 500 paren.
Toelichting	Van oudsher is de nachtzwaluw een talrijke broedvogel van de Veluwe. De populatie is vanaf de 50-er jaren van de vorige eeuw sterk afgenomen tot een dieptepunt in het begin van de 80-er jaren. Sedertdien broedt meer bijna de helft van de Nederlandse nachtzwaluwen op de Veluwe. Daarna trad weer herstel op zodat de stand momenteel weer 100-den paren omvat. Dit niveau ligt overigens nog altijd beduidend lager dan het niveau in de 50-er jaren. Belangrijkste deelgebieden, die elk voor zich al het gewenste niveau van 40 paren voor een sleutelpopulatie overschrijden zijn het Harskampse Zand, Worth-Rhederzand, Oldenbroekse en Elspeetse Heide en Hoge Veluwe. De samenhang van deze deelpopulaties is goed, zodat voor de Veluwe als geheel van één metapopulatie kan worden gesproken.

A229 IJsvogel

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van ten minste 25 paren in gunstige jaren als bijdrage aan sleutelpopulatie Veluwerand met de grote rivieren.
------	---

Toelichting De ijsvogel broedt in sterk fluctuerende aantallen langs de sprengen en vijverpartijen van de Veluwerand. Na strenge winters kan ze geheel verdwenen zijn, maar na een reeks van zachte winters belopen de aantallen enige tientallen (bijvoorbeeld 1995 26 paren).

A233 Draaihals

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding sleutelpopulatie van ten minste 100 paren.

Toelichting Van oudsher is de draaihals een bekende broedvogel, vooral door het bezetten van nestkasten. Sedert begin 70-er jaren worden nestkasten niet meer bezet. Ongetwijfeld een gevolg van de sterke afname van de populatie en daarnaast een toename van het aanbod aan (dode) berken als natuurlijke nestplaats (in oude hollen van grote bonte spechten). De stand lijkt jaarlijks te fluctueren met vooral vanaf de 90-er jaren een sterk terugval tot een niveau van hooguit 50 paren; ver beneden het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie. Op de Veluwe broedt het leeuwendeel van de Nederlandse populatie met als belangrijkste deelgebieden Kootwijker- en Harskamse Zand, Zilvense Heide, Rhederzand en Planken Wambuis. In hoeverre gesproken kan worden van een aaneengesloten metapopulatie voor de gehele Veluwe is de vraag.

A236 Zwarte specht

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van ten minste 300 paren.

Toelichting De zwarte specht is een broedvogel op de Veluwe vanaf 1918 in langzaam toenemend aantal. De hoogste aantallen werden vastgesteld aan het eind van de 80-er jaren. Vervolgens is het aantal enigszins teruggelopen.

A246 Boomleeuwerik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van ten minste 2.000 paren.

Toelichting Van oudsher is de boomleeuwerik een talrijke broedvogel. De aantallen zijn halverwege de vorige eeuw duidelijk afgenomen, maar sinds het begin van de 70-er jaren is een opmerkelijk herstel opgetreden. Momenteel broedt de boomleeuwerik verspreid over de gehele Veluwe in een aaneengesloten metapopulatie die 1/3 van de Nederlandse populatie omvat.

A255 Duinpieper

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding sleutelpopulatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De Veluwe is momenteel het enige gebied in Nederland waar duinpiepers broeden. Van oudsher was het een schaarse, doch gewone, broedvogel van alle stuifzanden. Tegenwoordig is het belangrijkste broedgebied het Kootwijkerzand en Harskampse Zand. Andere gebieden waar de duinpieper rond de eeuwwisseling nog broedde waren het Hulshorster- en Beekhuizerzand, Nieuw Millingse Zand, Planken Wambuis, Otterlose Zand en Deelense en Pampelse Zand. Het aantal paren leek eind vorige

eeuw te stabiliseren op een niveau van 30-40 paren; net onder het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie, vanaf 1999 viel de stand echter sterk terug met in 2002 nog slechts 5 paren. Het is van groot belang geïsoleerde deelgebieden beter te verbinden zodat de populatie als één metapopulatie kan functioneren.

A276 Roodborsttapuit

- Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van ten minste 900 paren.
- Toelichting Van oudsher is de roodborsttapuit broedvogel op de heidevelden, maar aanvankelijk vermoedelijk in bescheiden aantallen. Vanaf de 70-er jaren zijn de aantallen sterk toegenomen en tegenwoordig kunnen we spreken van een aaneengesloten metapopulatie.

A277 Tapuit

- Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding sleutelpopulatie van ten minste 100 paren.
- Toelichting De tapuit was een karakteristieke broedvogel van stuifzanden zandige heidevelden. In het verleden broedden 100-den paren op de Veluwe. Het is aannemelijk dat de aantallen al vanaf het begin van de vorige eeuw door bebossing van stuifzanden en heidevelden teruglopen. Deze tendens heeft zich versterkt doorgezet vanaf de 80-er jaren, zodat momenteel hooguit nog enkele 10-tallen paren resteren.

A338 Grauwe klauwier

- Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding lokale populatie van ten minste 25 paren.
- Toelichting Vermoedelijk is de grauwe klauwier van oudsher een schaarse broedvogel. Het leefgebied kenmerkt zich door halfopen structuurrijke vegetatie met een hoog aanbod aan grote insecten en kleine gewervelden. De gegevens van het afgelopen decennium wijzen op een populatie van ca. 25 paren, met een dalende trend.